

Medlemsblad för släktföreningen von Schéele – Bergenheim

Årgång 15 - Nummer 1

Januari 2012

Nytt från styrelsen

Styrelsen önskar er alla en god fortsättning på det nya året, som markeras med ett Medlemsblad av lite annorlunda utseende och innehåll.

Tidigare nummer har till övervägande del bestått av Adam von Schéeles mycket väl utforskade och detaljerade artiklar om våra anfäder och deras tid. Adams kunskaper är oslagbara, men tyvärr är den tid som han kan tillägna Medlemsbladet begränsad. Vi har nog alla upplevt oss ganska underlägsna när det gäller Adams kunskaper och därför dragit oss för att komma med egna bidrag till vårt gemensamma blad. Med hopp om att detta skall förändras, har Bengt Jacobson kastat sig in i elden och plockat ihop detta ganska magra nummer med artiklar av en typ som vi tror att de flesta skulle kunna bidra med i framtiden: korta anekdoter, utskrifter och kommentarer kring gamla brev, minnen, bilder, etc. Hoppas att ni finner numret av intresse och att det sporrar till upphov av egna idéer. Ventilera dessa med Bengt, som nu har ansvaret för sammanställningen av Medlemsbladet, även om Adam också avser att bidra med artiklar i framtiden. Som synes här och där, är det inte helt enkelt att, som amatör, få ihop text och bild till en enhetlig standard men med lite träning på området blir det förhoppningsvis bättre.

Målsättningen är, som tidigare, att få ihop två nummer om året, med ett något tjockare med relevanta artiklar och information de år då vi har släktmöten. Nästa gång blir i Harplingetrakten på sensommaren 2013..

Hermine von Schéele har en viktig efterlysning på sista sidan.

Sedan vårt årsmöte i Västmanland, har den nya styrelsen konstituerats och ledamöternas olika uppgiftsområden beslutats enligt följande:

- Ordförande: Adam von Schéele (Pl. X/Fj. IX) 031-14 08 89
adam.von.scheele@history.gu.se
 Leda möten. Uppdatera släktregistret. Vidimera fakturor.
- Vice ordf.: Margareta Johansson (Fj. I) 0300-54 43 86
 0705-36 45 76
 Samordnare av släktmöten med särskilda befogenheter.
 Tillsyn av att ”allt är med” och att utskick gått ut i tid.
- Sekreterare: Claes von Schéele (Pl. I) 046-582 54
claes.vonscheele@stericsson.com
 Skriva protokoll vid möten. Kontaktperson inför kommande möten dit styrelsemedlemmar avrapporterar olika aktiviteter, så att detta kan planeras in i dagordningen
- Kassör: Maria Boström (Fj. VIII) 0703-79 16 21
maria_bostrom@hotmail.com
 Betala föreningens räkningar, föra kassabok, underlag för kassaredovisning, årlig redovisning och kontakt med revisorer.
- Ledamöter: Eddy Berghenheim (Fj. XI) 031-29 67 15
eddy.be@telia.com
 Medlemsregister, adressuppdateringar.
- Bengt Jacobson (Fj. IV/Pl. III) 0431-36 00 21
jacobson.bastad@telia.com
 Sammanställning av Medlemsbladet.
- Henrik von Schéele (Pl. X/Fj. IX) 0704-55 65 87
henrik.vonscheele@mark.se
 Hemsidan, fotopärmar och arkiv
- Adjungerade: Hermine von Schéele (Pl. I) 0246-103 04
hermine.vonscheele@gmail.com
 Fotoinsamling från senare generationer, namnbrickor och diplom till nästa möte.
- Anna-Karin Zetterberg (Pl. X/Fj. IX) 0707-98 83 46
annakarin.zetterberg@tele2.se
 Anmälningar, etc. till nästa släktmöte.

När Herman von Schéele och Eric Bergenheim uppfann ”Sauce à la Bergenheim“, 1893

Herman (Pl. VIII) var 24 år och hade varit i USA ca 6 år när han skrev detta brev till sin syster Minnie. Han hade ännu inte rest till Alaska men enligt brevet fanns det sådana planer, men även flera andra alternativ.

Minnie (Pl. III) och Gottfrid Bergenheim (Fj. IV) hade bara ett par år tidigare återvänt till Sverige från Kalifornien och köpt gården Faggared i närheten av Kungsäter.

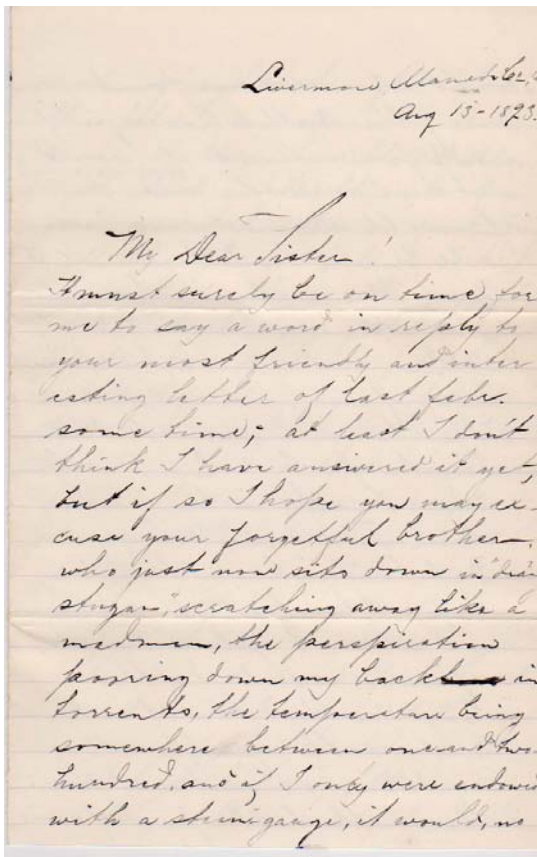

Herman skriver från en plats som heter Livermore, ca sex mil öster om San Francisco. Han och Eric Bergenheim (Fj. VIII) arbetade på en fruktfarm och sysslade även med egna fruktaffärer. Livermore är numera en välmående stad som ännu har stora fruktodlingar och vingårdar. En av dessa, Concannon Vineyards, etablerades 1883 av en irländare, James Concannon. Det är naturligtvis mycket möjligt att Herman och Eric kände denne man, vars vingård idag drivs av sonsonsonen, John Concannon. Två av hans viner finns faktiskt på Systembolaget; Glen Ellen Chardonnay och Glen Ellen White Zinfandel (en Rosé, trots namnet) för de som vill knyta historiska dryckesband.

Herman skrev brevet på engelska. Han avslutade med:

P.S. It is for a good purpose that I have written in this language of horror, namely to give you a few hours of practice so as not to forget the charming English. So, you understand, it ain't only to show myself (off). D.S

Han ville alltså att Minnie skulle få tillfälle att träna upp sin engelska och förklarar att det inte är hans syfte att visa upp sina egna språkkunskaper.

Livermore, Alameda County
Aug 13 - 1893

Min Kära Syster!

Det måste nu vara på tiden att jag skriver några ord som svar på ditt mycket trevliga och intressanta brev från februari. Ganska längesedan, men jag tror inte att jag har besvarat det ännu. Om jag har det, hoppas jag att du kan ursäkta din glömske bror, som just nu sitter i "drängstugan" och plitar ner dessa rader, som en tokstolle. Svetten forsar nerför min rygg, temperaturen ligger mellan 40 och 80 grader och om jag hade en ångtrycks-mätare skulle den nog visa på minst 100 pund.

Till att börja med vill jag tacka dig tusen gånger för det brev, som jag redan nämnt, med gratulationer och information av så stort intresse för mig.

När jag senast skrev, tror jag att jag arbetade för Janne (?) Larsson i A [otydbart]. Jag slutade där i mitten av mars och återvände till Inglenook [på kusten ca 25 mil norr om San Francisco], men var

inte där länge förrän jag drabbades av frossa och feber. Det blev så illa, att jag inte tålde att vara kvar, eftersom arbetet inte främjade mitt tillstånd. Så, jag lämnade i slutet av april, styrde kosan direkt till det här stället och tror mig nu vara kvitt den hemska frossan. Den höll på att skaka ut både själ och tänder ur en stackars dödlig som jag.

Vi är precis klara med aprikosskörden, som har blivit riklig i år; omkring 25 ton. Prof. Smith köpte upp större delen; allt som lämpade sig för konservering. Enbart hans nota blev omkring \$500. Eric och jag köpte några ton för att torkas, för omkring 1½ cent per kilo och det blev en succé. Jag kan lova dig att Eric är en utmärkt kompanjon och om jag bara hade hälften av hans erfarenhet, så skulle jag ha varit rik för flera århundraden sedan. Han klarar allt.

Eftersom våra kära aprikoser såg lite torra och tunna ut till att börja med, föreslog han att spruta vatten på dem. Jag tyckte inte det var en bra idé, men han sa att det finns gott om vatten i cisternen så det skall nog gå bra. Om det tar slut, så finns det mer i brunnen. Jösses, vad den mannen jobbade; han fick tag i den största vattenslangen, som han kopplade på närmsta kran och riktade strålen rakt mot högen med aprikoser. Han sprutade till de nästan flöt bort, då jag äntligen fick talförmågan tillbaka och sa till honom att nu fick han sluta, medan det fortfarande fanns några aprikoser kvar i allt vattnet. ”Ett pund är ett pund”, svarade han och fortsatte att låta vattnet spruta, där frukthögen hade legat. Nåväl, jag sa inte mer, utan lät Eric göra som han ville. När så till slut, vattennivån hade sjunkit undan något, fiskade vi upp det som var kvar av aprikoserna. De säljs nu på marknaden under namnet ”Sauce à la Bergenheim”. Vi skrapade ihop över ett ton sammanlagt och det finns en stor efterfrågan och vi får 15 cents per kilo i San Francisco. Om vi inte skulle bli rika på de här affärerna, så tjänar vi i alla fall till vårt dagliga bröd.

De senaste dagarna har vi inte haft så mycket att göra, men i morgon måste vi förbereda oss för de päron och persikor, som en man från Oakland köpte idag – päron för \$20 per ton och persikor för \$25.

Det blir en bra skörd av båda, och plommonträden är överfulla – har aldrig sett dess like!

Eric har varit här omkring 5 veckor, men jag tror att han kommer att återvända till Krug's Cellar nästa månad. [Krug's Cellar är den äldsta vingården i det välkända Napa Valley-distriktet, norr om San Francisco. Den grundades 1861 av Charles Krug, som drev den till sin död 1892. 1893, då Herman skrev sitt brev, övertogs vingården av James Moffil, men än idag säljs vinet under namnet Charles Krug. Detta tycks dock inte finnas i Sverige].

Eric's "chef" Miss Lollita har skickat brev till honom nyligen och säger att hon önskar honom dit igen snart. Det verkar för mig som om att Eric är den som låter flickorna föra talan. Hon skriver rakt på sak i brevet: "Jag tycker om dig och jag vill ha dig". Det är verkligen klartext, som vem som helst kan förstå, men det verkar som om Eric har mer is i magen än andra män. Om en flicka bara en enda gång sagt något liknande till mig, skulle jag kunna dö nöjd, när som helst. Dock verkar det som om jag, min stackare, får leva - och dö – i misär, så som läget ser ut numera.

Jag vet inte ens var jag kommer att befinna mig för morgondagen. Jag är en riktig vindflöjel, som du vet sedan tidigare. Snart reser jag antingen till Alaska, Peru, Bombay, Chicago eller Australien, eller någon annanstans, så förundra dig inte om du inte hör från mig förrän en vacker dag, när jag dyker upp i Faggared. Någon gång långt in i framtiden

Jag förmodar att även Therese kommer att skriva till dig någon gång, så att du får lära känna till mer om familjen från henne. Så, nu slutar jag mitt stilla samtal med dig med de hjärtligaste gratulationer på din födelsedag och bästa hälsningar till Gottfrid, Signe och Hildur, till Westerlunds [Euphrosyne Fj. I] och alla andra gamla vänner som du kanske träffar.

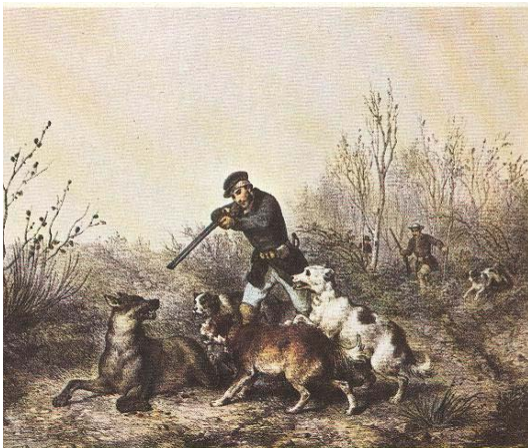
*Din alltid tillgivne bror
Herman.*

Med facit i hand vet vi nu att det blev Alaska för Herman, där han gav

upphov till Alaskagrenen av vårt stamträd. Flera från denna har varit med på våra släktmöten, nämligen Corky von Scheele Campbell, Diane Charters och Robert Stearns med anförvanter. Herman vistades några år i Europa (1948-56), då han tillbringade större delen av sin tid på Resarö i Stockholms skärgård. Han återvände dock till Alaska, där han dog 1961. Om hur det utvecklades mellan Eric och Lollita vet vi inget, men Eric återvände till Sverige, där han köpte Grytegården i Kungsäter, gifte sig med Helfrid Gyllenhammar. De fick bl.a. barnen, Helge, Allan, Saga och Bellis. Eric's sonson, Erik bor fortfarande på Grytegården.

Bengt Jacobson (Fj. IV/Pl. III)

Gustaf Bergenheim och den sista vargen på Bjärehalvön

När Thelma och jag flyttade till Bjärehalvön i nordvästra Skåne, 1991, fick vi kontakt med en gammal dam, Ruth Kjellsson. En av hennes bröder hade ägt den gård som vi köpte. Hennes stora intresse för bygdens historia, hade resulterat i en mycket intressant skrift som vi fick låna.

Det blev då klart för oss att vi inte var de första i släkten som hade bott på Bjäre. Lång tidigare hade korpral Gustaf Bergenheim kommit till Västra Karup efter att ha deltagit i Finska Fälttåget 1808-09. Han och hans hustru, Johanna Öhrquist från Helsingborg, bodde på ett militärboställe, en gård som låg en knapp kilometer från där vi nu bor. Gustaf som var född i Segerstad, i närheten av Karlstad, var 36 år gammal och Johanna var 21. De fick tio barn tillsammans.

Några dog i späd ålder, men ett av barnen är av speciellt intresse för släktföreningen; Erik Theodor född 1823 och senare far till Fjällaregårdsbarnen i Harplinge. Således är Gustaf direkt anfader till alla de av oss som har "Fj." på sina namnbrickor under våra släktmöten. Gustaf fungerade som kvartermästare, hade deltagit i Napoleonkrigen och blev förmodligen en känd figur på Bjäre.

Ruth Kjellsson berättade att i hennes ungdom (omkring 1915) hade hon hört berättas av "Mickels Hans" (Hans Olsson) om den sista vargen på Bjäre, som blev skjuten av en "qvartermästare" Bergenheim på 1840-talet. Han hade även berättat att det hade satts upp en galge på en intilliggande höjd (Karups berg) på vilken vargkroppen hade hängt i flera år.

Det visade sig, efter mer efterforskning, att detta var ett urgammalt bruk. Den danske historikern Saxo skrev redan på 1100-talet om hur den mytiske danske kungen Frode Fredegod hade i lag påbjudit att på detta sätt straffa två- och fyrbenta rånare. Vargarna i Skåneland såväl som på Jylland omtalades som en stor landsplåga.

En fransk resenär, som 1652 åkt genom Själland, berättar att han ideligen såg galgar längs vägen. I dessa galgar hängde tjuvar och vargar, sida vid sida. En samtida polsk resenär på Jylland förvånade sig över detsamma. "I Danmark flår man inte vargarna, utan hänger dem i järnkedjor i galgar eller i träd, där de får hänga tills de ruttnat och benen falla ner av sig själva."

Bengt Jacobson (Fj. IV/PL. III)

Herman von Schéele, en fotopionjär.

De som redan bläddrat fram till sista sidan av Medlemsbladet, har lagt märke till att vi efterlyser bilder på senare generationer inom vår släkt. Som en kontrast gör vi nu ett kort besök i den andra ändan av vår historia, med en bild på Plönningebarnens far, Herman von Schéele, 1823-1875.

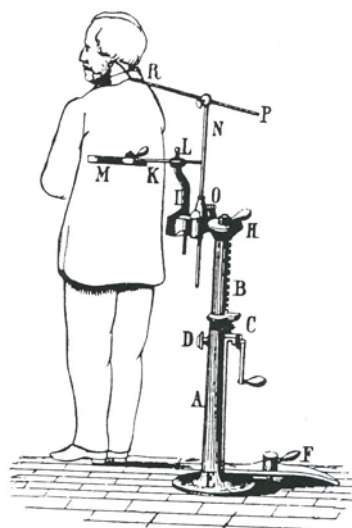

Bilden är en Daguerreotype, en tidig fototeknik, som uppfanns av fransmannen Deguerre, i slutet av 1830-talet. I början av 1839 utgavs en handbok på svenska. En av de första som köpte denna lär ha varit kemisten Jacob Berzelius som likt Carl Wilhelm Scheele före honom, låg bakom några av de upptäckter som gjorde denna teknik möjlig.

Den fordrade de farliga ämnena brom och klor, såväl som uppvärmt kvicksilver. Naturligtvis drabbades många av fotografierna av förgiftningar.

Bilden är förmodligen tagen i mitten av 1840-talet, då Herman var i 20-årsåldern.

Exponeringstiden var lång och bland fotografiernas utrustning fanns ställningar som gjorde det lättare för motiven att hålla sig stilla.

Bengt Jacobson (Fi. IV/Pl. III)

Anders Bergenheim och Hallandsåsen, anno 1888

Anders Bergenheim var Theodor och Petronella Bergenheims femte barn, mellan Gottfrid och Victor. Vid 18 års ålder, år 1882, blev han den förste av Fjällaregårdsbarnen som reste till USA, dit hans kusiner från Hov, utanför Båstad, redan hade emigrerat. Genom dessa fick han kontakter och försörjde sig inom lantbruket i de västra delstaterna. Han dog ung och ingen av oss härstammar från honom. Det gör honom dock inte mindre intressant, eftersom han skrev många brev som berättar om Plönninge- och Fjällaregårdsbarnens tidiga år i det nya landet.

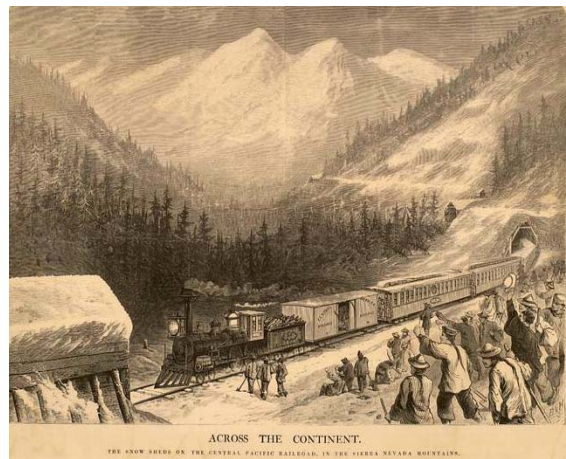
Sommaren 1888 arbetade han som fåraherde uppe i Sierra Nevada i Kalifornien; helt ensam bortsett från ca 1 600 får. Från den tiden, finns ett långt brev till sina föräldrar, vilket är skrivet i form av en dagbok. Det skickades tyvärr aldrig, men hamnade hos Gottfrid och Minnie Bergenheim efter Anders död i en tågolycka utanför San Francisco 2 december 1888.

Den 22 juni 1888 skrev han:

”När man går upp på de höga bergen här, kan man se järnvägen på flera engelska mils håll; hur den slingrar sig genom bergspassen. På långa sträckor är den överbyggd med så kallade snöskjul och ser då ut som en jättestor orm som slingrar sig fram. Sådana snöskjul borde byggas över järnvägen över Hallandsåsen. Då skulle inte så många trafikhinder inträffa som jag läst om i tidningen.

Förmodligen skickades tidningsklipp från föräldrarna i Harplinge till ”barnen” i Kalifornien för att hålla dem à jour med händelser därhemma. Det var för 123 år sedan, men tågen kämpar sig fortfarande uppför Hallandsåsen genom höstlöv och snö. Först 2015 beräknas de första tågen rulla genom tunneln – 23 år efter att den påbörjades. **Tänk om Anders fått göra sig hörd!**

Skjulen över järnvägen i Sierra Nevada används än idag.

ACROSS THE CONTINENT.
THE SNOW BARRIERS ON THE CENTRAL PACIFIC RAILROAD, IN THE SIERRA NEVADA MOUNTAINS.

EFTERLYSNING!

Kära Fränder!

Som ni alla känner till har vår förening en omfattande fotoutställning, som visas upp på våra släktmöten. Nu är det hög tid att uppdatera detta förnämliga galleri!

Släktföreningen har bilder i på Plönninge- såväl som Fjällaregårdsbarnen, men dessvärre få bilder på deras barn, barnbarn, kusiner, osv.

Inför nästa släktmöte – i Harplinge 2013 – vill vi i styrelsen gärna ha så många av era bilder som möjligt, för att vi skall kunna fortsätta vårt fotomontage i genealogisk ordning också med nu levande släktmedlemmar.

Under våren 2012 börjar planeringen av släktmötet och då också arbetet med bildutställningarna. Därför tar vi tacksamt emot era foton, gärna både familjebilder och enskilda fotografier senast mars. Givetvis returnerar vi dem efter kopiering.

Skicka dem till Hermine von Schéele

Borgärdesvägen 7a

790 23 Svärdsjö

Eller e-post: hermine.vonscheele@gmail.com

Med vänlig hälsning och hopp om positivt gensvar,
Styrelsen/Hermine von Schéele.

EFTERLYSNING!

